

Obsah

1. Kapitola 1 - Úvod	15
1.1. Změna paradigmatu v evoluční antropologii	15
1.2. Význam studia primátů pro pochopení evoluce hominidů	17
1.3. Formování moderních názorů na evoluci hominidů	18
1.4. Makroevoluční teorie	21
1.5. Současné pojetí evoluce primátů	22
Schéma 1 – Teorie evoluce hominoidů	
a její základní zdroje	24
2. Kapitola 2 - Primatologie a primáti - úvod do problematiky	25
2.1. Společné znaky primátů – základní charakteristiky	25
2.2. Primatologie a její význam	26
2.3. Problémy definice řádu Primates z hlediska jeho evoluce	28
2.4. Podrobná definice primátů a základní systematické charakteristiky řádu Primates	29
Tabulka 1 – Základní systém řádu	31
2.5. Biologická diversita a adaptace primátů	32
2.6. Ekologie primátů jako řádu savců	33
2.7. Základní charakteristiky řádu Primates a podřádů poloopice (Prosimii) a vyšší primáti (Anthropoidea)	36
2.7.1. Primates	37
2.7.2. Prosimii	39
2.7.3. Anthropoidea	40

3.	Kapitola 3 - Teoretické aspekty fylogenetického vývoje a evolučních procesů u primátů	44
3.1.	<i>Základní ekologické pojmy</i>	44
3.2.	<i>Teorie přírodního výběru</i>	45
3.3.	<i>Současné pojetí fylogeneze a systematiky primátů</i>	47
3.4.	<i>Teorie makroevoluce a evoluce hominoidů</i>	49
3.5.	<i>Současné chápání evoluce primátů a definice základních pojmů</i>	50
3.6.	<i>Moderní komplexní evoluční teorie, fylogenetická analýza a jejich význam</i>	52
	Schéma 2 - Teorie K a r-strategie – upraveno podle Pianky 1995 a Gambala 1995	55
	Schéma 3 - Geistova teorie environmentálního zdraví (Geist 1979)	56
3.7.	<i>Chování a evoluce, ontogeneze a fylogeneze - teorie životní historie</i>	58
3.8.	<i>Evoluční a fylogenetická systematika</i>	
	3.8.1.1.1. Schéma 4 – Evoluční a fylogenetická systematika a základní mechanismy fylogeneze	62
4.	Kapitola 4 - Ekologie, morfologie, etologie, sociální struktura a adaptace primátů	63
4.1.	<i>Struktura ekosystémů z hlediska populací primátů a ekologické vztahy mezi populacemi a druhy v ekosystému</i>	66
4.2.	<i>Základní typy „primátích“ ekosystémů</i>	68
4.2.1.	Pralesní formace – uzavřené ekosystémy	70
4.2.2.	Lesostepní a savanové formace – polootevřené a přechodné ekosystémy	75
4.2.3.	Stepní a polopouštní formace – otevřené ekosystémy	76
4.3.	<i>Morfologie primátů a základní funkce</i>	77
4.3.1.	Lebka a žvýkací aparát	77
4.3.2.	Chrup	78
4.3.2.1.	Morfologie zubů	79

4.3.2.2.	Potravní a jiná přizpůsobení	82
4.3.3.	Lokomoční aparát	84
4.3.3.1.	Funkce	86
4.3.3.2.	Skelet a svaly	86
4.3.3.3.	Typy lokomoce z hlediska biomechanické struktury opěrně-pohybového aparátu	86
4.3.4.	Vnitřní orgány	92
4.4.	<i>Základní typy sociální struktury u primátů</i>	94
4.4.1.	Charakteristika sociální struktury primátů a její význam	95
4.4.2.	Typy sociální struktury primátů	95
	Schéma 5 - Typ sociální struktury podle ekologie	100
4.5.	<i>Chování primátů a jeho základní typy</i>	100
4.5.1.	Environmentální chování	101
4.5.2.	Socializační chování	101
4.5.3.	Zpětnovazebné chování	103
4.5.4.	Specifické typy chování	104
4.6.	<i>Lokomoce</i>	107
4.6.1.	Definice lokomoce a její vymezení vzhledem k chování	108
4.6.2.	Základní typy lokomoce	109
4.6.2.1.	Terrestrální a arboreální lokomoce	109
4.6.2.2.	Statická a dynamická lokomoce	110
4.6.2.3.	Pronográdní a antipronográdní lokomoce	110
4.6.3.	Pronográdní typy lokomoce	111
4.6.4.	Antipronográdní typy lokomoce	112
4.7.	<i>Faktory ovlivňující a podmiňující chování</i>	113
4.7.1.	Faktory přežití skupiny	113
4.7.2.	Faktory regulační a řídicí	114
4.7.3.	Faktory vnějšího prostředí	114
4.7.4.	Faktory ontogenetické	114
4.7.5.	Faktory sociální struktury a sociálních tradic	115
4.7.6.	Vztahy mezi jednotlivými faktory ovlivňujícími a podmiňujícími chování	115
	Schéma 6 - Relace behaviorálních kontaktů v dané sociální struktuře při získávání potravy, reprodukci, socializaci a ochraně skupiny	116

4.7.7.	Možnosti rozhodování jedince v eto-ekologických interakcích	116
	Schéma 7 - Základní kategorie z hlediska rozhodování a motivace jedince	117
4.7.8.	Dědičnost chování a adaptivních reakcí – sociobiologie a behaviorální ekologie	
5.	Kapitola 5 – Poloopice – Prosimii (a Tarsiiformes)	119
5.1.	<i>Obecná charakteristika skupiny Prosimii</i>	119
5.2.	<i>Nadčeleď Loroidea – loriové a komby</i>	120
	Tabulka 2 – Nadčeleď <i>Loroidea</i> - Základní údaje o geografickém rozšíření, hmotnosti a proporcích končetin (podle Rowe 1996)	121
5.2.2.	Čeleď <i>Lorisidae</i> – outloňovití	122
5.2.2.1.	Rod – <i>Lori</i> - <i>Loris</i>	122
5.2.2.2.	Rod - Outloň - <i>Nycticebus</i>	122
5.2.2.3.	Rod - Poto - <i>Perodicticus</i> – zavalitý poto	123
5.2.2.4.	Rod – Poto - <i>Arctocebus</i> – dlouhonožý poto	123
5.2.3.	Čeleď <i>Galagonidae</i> – kombovití	126
5.2.3.1.	Rod – Komba - <i>Galago</i> – menší komby	126
5.2.3.2.	Rod – Komba - <i>Euoticus</i> – drápkaté komby	127
5.2.3.3.	Rod – Komba - <i>Galagoides</i> – malé komby	128
5.2.3.4.	Rod – Komba - <i>Otolemur</i> – velké komby	128
5.3.	<i>Nadčeleď Lemuroidea – madagaskarské poloopice</i>	129
5.3.2.	Čeleď <i>Cheirogaleidae</i> – makiovití	129
	Tabulka 3 – Nadčeleď <i>Lemuroidea</i> - Základní údaje o geografickém rozšíření, hmotnosti a proporcích končetin (podle Rowe 1996)	130
5.3.2.1.	Rod – Maki - <i>Microcebus</i> – malí (myši) makiové	131
5.3.2.2.	Rod – Maki - <i>Cheirogaleus</i> – velcí makiové	132
5.3.2.3.	Rod – Maki - <i>Allocebus</i> – chvostouší makiové	132
5.3.2.4.	Rod – Maki - <i>Phaner</i> – kočičí makiové	123
5.3.3.	Čeleď <i>Megaladapidae</i> – lepilemurovití	133
5.3.3.1.	Rod – Lemur - <i>Lepilemur</i> – lepilemur	133
5.3.4.	Čeleď <i>Lemuridae</i> – lemurovití	140
5.3.4.1.	Rod – Lemur - <i>Lemur</i> – lemur kata	141
5.3.4.2.	Rod - Lemur - <i>Eulemur</i> – stromoví lemuři	141

5.3.4.3.	Rod - Lemur - <i>Varecia</i> – lemur vari	143
5.3.4.4.	Rod – Lemur - <i>Hapalemur</i> – bambusoví lemuři	143
5.3.5.	Čeleď <i>Indriidae</i> – indriovití	144
5.3.5.1.	Rod – avahi - <i>Avahi</i>	144
5.3.5.2.	Rod – sifaka - <i>Propithecus</i>	145
5.3.5.3.	Rod – indri - <i>Indri</i>	145
5.3.6.	Čeleď <i>Daubentonidae</i> – ksukolovití	146
5.3.6.1.	Rod – ksukol - <i>Daubentonia</i>	146
5.4.	<i>Nadčeleď Tarsioidea</i>	147
	Tabulka 4 – Nadčeleď <i>Tarsioidea</i> - Základní údaje o geografickém rozšíření, hmotnosti a proporcích končetin (podle Rowe 1996)	148
5.4.1.2.	Rod – nártoun - <i>Tarsius</i>	149
5.5.	<i>Taxonomie I. - podřád: Prosimii - Poloopice</i>	150
6.	Kapitola 6 – Širokonosí primáti – Platyrrhina	154
6.1.	<i>Obecná charakteristika skupiny (infrařádu) Platyrrhina</i>	154
6.2.	<i>Nadčeleď Ceboidea</i>	155
6.2.1.	Čeleď - <i>Callithricidae</i> – kosmanovití	157
	Tabulka 5 – Nadčeleď <i>Ceboidea</i> , čeleď <i>Callithricidae</i> - Základní údaje o geografickém rozšíření, hmotnosti a proporcích končetin nejdůležitějších druhů (podle Rowe 1996)	159
6.2.2.	Podčeleď <i>Callimiconinae</i>	160
6.2.2.1.	Rod – kalimiko - <i>Callimico</i>	160
6.2.3.	Podčeleď <i>Callithricinae</i>	160
6.2.3.1.	Rod – kosman - <i>Callithrix</i>	161
6.2.3.2.	Rod - tamarin - <i>Saguinus</i>	167
6.2.3.3.	Rod – lvíček – <i>Leontopithecus</i>	169
6.2.4.	Čeleď - <i>Cebidae</i> - malpovití	169
	Tabulka 6 – Nadčeleď <i>Ceboidea</i> , čeleď <i>Cebidae</i> - Základní údaje o geografickém rozšíření, hmotnosti a proporcích končetin (podle Rowe 1996)	171
6.2.5.	Podčeleď <i>Aotinae</i> - mirikiny	172
6.2.5.1.	Rod – mirikina - <i>Aotus</i>	172
6.2.6.	Podčeleď <i>Callicebinae</i> – titiové	173
6.2.6.1.	Rod – titi - <i>Callicebus</i>	173

6.2.7.	Podčeleď <i>Cebinae</i> - malpy	174
6.2.7.1.	Rod – kotul - <i>Saimiri</i>	175
6.2.7.2.	Rod – malpa - <i>Cebus</i>	177
6.2.8.	Čeleď <i>Atelidae</i> – chápanoviti	179
Tabulka 7	Nadčeleď <i>Ceboidea</i> , čeleď <i>Atelidae</i> - Základní údaje o geografickém rozšíření, hmotnosti a proporcích končetin (podle Rowe 1996)	185
6.2.9.	Podčeleď <i>Pithecinae</i> - sakiové	186
6.2.9.1.	Rod – chvostan - <i>Pithecia</i>	187
6.2.9.2.	Rod – saki - <i>Chiropotes</i>	188
6.2.9.3.	Rod – uakari - <i>Cacajao</i>	188
6.2.10.	Podčeleď <i>Atelinae</i> - chápani	189
6.2.10.1.	Tribus – <i>Alouattini</i> - vřešťani	190
6.2.10.2.	Rod – vřešťan - <i>Alouatta</i>	190
6.2.10.3.	Tribus – <i>Atelini</i> - chápani	192
6.2.10.4.	Rod - <i>Ateles</i> - chápan	194
6.2.10.5.	Ostatní rody chápanů: <i>Lagothrix</i> (vlnatí chápani) a <i>Brachyteles</i> (pavoučí chápani)	195
6.2.10.5.1.	Rod – chápan – <i>Lagothrix</i> – vlnatí chápani	195
6.2.10.5.2.	Rod - chápan – <i>Brachyteles</i> – pavoučí chápani	196
6.3.	<i>Taxonomie II. - infrařád: Platyrrhina - širokonosí primáti</i> (opice ploskonosé)	197
7.	Doporučená literatura	204
8.	Seznam obrazových příloh	208